

THEMA 1: Het waardendebat

Studiehulp

Aristoteles (384-322 v. Chr.)

Aristoteles gaat niet uit van abstracte denkconstructies, maar van de staat zoals die in feite aangetroffen wordt in zijn historisch gegroeide vorm van de Griekse polis. In deze gemeenschap worden het karakter van een mens en zijn handelwijze gevormd. De staat is als waardengemeenschap gedefinieerd die de individuele mens in staat stelt zich volledig te ontplooiën. Leven in de gemeenschap van de staat is voor Aristoteles een konstitutief element voor het menszijn. (T 1/1).

Deze staat bestaat echter niet zo maar, maar zij heeft een doel waarvoor telkens weer nieuwe inspanningen ondernomen moeten worden. Daarmee krijgt de staat ook een pedagogische functie. (T 1/2)

Men noemt de gedachten van Aristoteles daarom ook het teleologische uitgangspunt (van het Griekse telos = doel).

De staat maakt het de mens mogelijk het „goede“ en het „edele“ te bereiken, maar verwacht ook navent bijdragen van zijn burgers..

Hier stuiten we op twee vragen:

1. Wie definieert wat goed of gelukkig leven inhoudelijk betekent?

Het zou hier te ver voeren om alles weer te geven wat Aristoteles aan voorwaarden heeft opgeschreven die in ieder werkzaam worden wanneer hij naar het hoogst goed of geluk streeft. In elk geval spelen daarbij het verstand dat de mens eigen is en bepaalde eigenschappen van zijn ziel – de deugden – een bijzondere rol.. Deugden zoals bijvoorbeeld dapperheid, bedachtzaamheid, royaal zijn, gerechtigheid verkrijgt men door een adequate opvoeding en die is voor een groot deel afhankelijk van de juiste wetgeving; goede wetten maken het mogelijk dat zoveel mogelijk mensen gevormd worden met goede karaktereigenschappen en die dragen weer direct bij aan een goed leven. (T 1/3)

2. Hoe wordt de deelname aan de wetgeving geregeld?

Het regeren over mensen die even oud zijn noemt Aristoteles politieke heerschappij en die moet speciaal geleerd worden. Slechts diegenen kunnen dat uitoefenen die ook zelf goed geregeerd zijn. De heerschappij laat Aristoteles echter eerder aan individuele personen over die zich echter naar twee dingen moeten richten.. Enerzijds naar de doelen van de staat en anderzijds naar de rechtsorde van een grondwet waarin de deelname van de staatsburgers aan de wetten wordt vastgelegd.

Tot heerschappij is dus alleen diegene gelegitimeerd die de staatsburgers heeft laten deelnemen aan de wetgeving, waarbij Aristoteles het oordeelsvermogen van de massa hoger waardeert als dat van een klein aantal van de besten. Bovendien moeten alle wetten in overeenstemming zijn met de grondwet om werkelijk rechtvaardig te zijn. (T 1/4)

Wezenlijke delen van de politieke ethiek van Aristoteles gaan uit van het bestaan van een bepaalde gemeenschap die kan teruggrijpen op traditionele waarden. Als goed beschouwen we die staatsvorm, die het algemeen welzijn, het bevorderen van gemeenschappelijke waarden het meeste dient. Individuen die geen binding meer hebben met de gemeenschap, komen hem vreemd voor.

Het Aristotelische gedachtegoed is tijdens de Middeleeuwen door Thomas van Aquino op een christelijke basis verder ontwikkeld en vormt ook het fundament voor de zo genoemde Komunitariërs die sinds de 80-ger jaren van de 20e eeuw steeds meer van betekenis zijn geworden.

Samenvatting

- De mens is van nature een wezen dat staten vormt.
- De staat is van nature oorspronkelijker dan de individuele mens.
- De staat heeft het doel de deugden van zijn burgers te ontwikkelen.
- De staat heeft in dit opzicht een pedagogische taak.
- Algemeen belang gaat voor eigen belang.
- Wetten hebben de legalisatie nodig van de staatsburger.